

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

Izvršilne prodaje vrednotnic, katere so vikulovane na korist erarju kot služabna varščina, ne ovira noben zakonit zadržek. Po taki izvršilni prodaji se pa v nikakoršnjem oziru ne spremane kavcijska vez in iz nje za erar izvirajoče pravice, torej se tudi ne odkažejo vsled te izvršilne prodaje omenjene pravice erarja na doseženo izkupilo in obdrži erar posebno pravico, da povzroči plačilo svojih eventualnih povračilnih tirjatev iz dotičnih vinkulovanih vrednotnic v zmislu obstoječih predpisov po administracijski poti.

(Iz knjige judikatov c. kr. najvišjega sodišča št. 131: pleniss. sklep z dne 15. oktobra 1895, št. 36.)

C. kr. pravosodno ministerstvo naprosilo je z dopisom z dne 2. julija 1895, št. 11211 predsedništvo najvišjega sodišča, naj predloži popolnemu senatu pravno prašanje v razsojo, ako se more premeniti pravica nastala za erar vsled vinkulacije obligacije kot služabna varščina in s tem dana mu možnost, da se poplača povračilne tirjatve administrativnim potom, po drugih pravnih opravilih in po eksekucijskih korakih.

Predsedništvo najvišjega sodišča odredilo je, da se o tem prašanji posvetuje v najpopolnišem senatu, kateri je sklenil, da se vpiše v knjigo judikatov na čelu navedeni pravni rek in to temeljem sledečih razmotrivanj:

Bistvo služabne varščine državnih uradnikov urejuje se posebno po sledečih zakonitih določilih:

I. po dekretu dvorne komore z dne 10. januarija 1828, št. 6., zv. 55. z. j. z., kateri izreka, da služabne varščine uradnikov ne jamčijo samo za pravilnost posameznih služabnih dejanj ali kake določene njih vrste, ampak za vse tirjatve erarja, katere nastanejo iz razmerja javne službe in vsega delovanja uradnikov, in da se torej porabljajo v pokritje vseh teh tirjatev po obstoječih posebnih predpisih, da pa nasprotno, kar se tiče onih tirjatev državne uprave proti svojim uradnikom, katere izhajajo iz zgolj zasebnopravnih naslovov, kakor so: predplačila plače, tirjatve iz pogodb itd., se

zneski služabne varščine ne morejo pridrževati v njih pokritje, in ne pristojta erarju v tem oziru nobena druga pravica kakor na vsaktero drugo lastnino uradnikovo;

2. po dekretu dvorne komore z dne 3. januarja 1842, oziroma po dekretu dvorne pisarne z dne 6. februarja 1842, št. 583. z. j. z., po katerem v realizovanje varščin, katere so vložili državni in zakladni uradniki, mestni in stanovski uradniki in katere obstoje v javnih zakladnih obligacijah ali v vlogah pri državnem razdolžnem zakladu, kader je uradnikova dolžnost popraviti škodo izrečena po administrativni odločbi, proti koji ni več pritožbe, ni treba še daljnega rzsodila sodnega oblastva, ampak se prodaja odredi brez daljšega odlašanja po dekretu dvorne komore z dne 15. avgusta 1820, ali po različnosti slučajev, na drug primeren način in se mora vedno ozirati na druge lastninske in zastavne pravice, katere se morda drže obligacije.

Iz teh določil izhaja, da je služabna varščina državnih uradnikov naprava javnega prava, da naj traja po njej ustanovljeno pravno razmerje po namenu zakonodavca toliko časa, dokler traja ono uradnikovo razmerje, za katero se je vložila varščina, in da bi torej prejšnja motitev ali dovršitev tega pravnega razmerja, koje bi povzročil tuj vpliv, popolnoma bila proti namenu zakonodavčevem in proti očividnemu smotru pravne naprave, kateri nepogojno zahtevajo javni oziri, in to posebno radi tega, ker ne gre pri služabni varščini za zavarovanje države za že obstoječe tirjatve, katere se vsak čas lahko vgotove, temveč za zavarovanje za morebitne bodoče tirjatve, katere bi lahko nastale do konca onega služabnega razmerja.

Kavcijska vez, katera se drži gotovih javnih obligacij, vidi se torej kot obremenilo teh vrednotnic, katero spada na polje javnega prava in katero se, ako je enkrat ustanovljeno veljavno in neizpodbojno, po poznejših pravnih opravilih zasebnikov v nobenem oziru ne more odpraviti ali omejiti.

Ta zaključek velja ob sebi umevno in posebno za slučaj, ako se obligacije, katere se obremene s kavcijsko vezjo, po zmislu dekreta dvorne komore z dne 27. decembra 1791, št. 973., zv. IV. z. j. z. oziroma ukaza finančnega ministerstva z dne 4. decembra 1861, št. 61977, št. 54. drž. zak. v to svrhu vinkulujejo in s tem povzročijo,

da se morejo bremena, katera se jih drže, tudi zunajno in za vsako tretjo osebo razvidno spoznati.

Jasno je, da obstoj te kavcijske vezi in potreba, da se na vsak način vzdrže, morata imeti kot posledico, da je promet s takimi obligacijami v gotovem oziru omejen; vendar vidi se, da se gre predaleč, ako bi se hotelo iz tega sklepati, da so take obligacije, dokler ne neha z njimi spojena kavcijska vez, sploh prometu izvzete, posebno ker se morajo take prometne omejitve, ker primanjkuje takošne izrecne zakonite določbe, gotovo reducirati na najmanjšo mero, katera odgovarja smotru javnih ozirov, kateri se hočejo s tem varovati. Da se pa morejo vinkulovane državne zadolžnice prodajati in podedovati, da so torej predmet prometu in da se morejo torej do njih — ob sebi umevno ne krateč zaveze in njenega smotra — pridobivati zasebne pravice, pripoznata izrecno točki 2. in 8. ukaza finančnega ministerstva z dne 15. februarija 1860, št. 41. drž. zak. gledé postopka pri prepisih in devinkulacijah državnih zadolžnic, vsled česar je vpravičen sklep, da se morejo take obligacije, kakor prostovoljno, prodajati tudi izvršilnim potom, vendar da se popolnoma vzdrži ž njimi spojena kavcijska vez, katera se na nobeno stran ne sme rušiti in torej ob sebi umevno tudi brez posledice, da bi se odkazovale iz kavcijske vezi za erar izvirajoče pravice na izkupilo. Pravni naslednik prvotnega lastnika in položnika kavcije bodisi dedič, volilojemnik, cesijonar ali zdražitelj, stopi natančno v vse one pravice, katere je imel prvotni lastnik in položnik kavcije do obligacij, ki so bile odmenjene kot služabna varščina, ne da bi pridobil kake nove pravice do erarja; zadovoljen mora torej biti s tem, ako se erar gledé svojih povračilnih tirjatev administrativnim potom poplača iz obligacij in ima samo pravico, da se mu izroči ono, kar preostaja od izkupila za obligacije, doseženega administrativnim potom, potem ko je erar popolnoma poplačan.

Ne dalo bi se torej združiti s predstoječimi razmotrivanji, ako bi se pravica erarja iz kavcije kot zastava v slučajih sodne izvršilne prodaje odkazala na izkupilo, ker predmet prodaje je samo obligacija, katera je obremenjena s kavcijsko vezjo na korist erarju; kavcijska vez sama in iz nje za erar sledeče pravice se niti najmanj ne izpremene.

Ni torej vtemeljena bojazen, da bi bil primoran erar v slučaju izvršilne prodaje, pri dražbi tudi dražiti, ker se prodaja pravice erarja, vštevši pravico do poplačila administrativnim na noben način ne dotika.

Iz teh razlogov vidi se na čelu navedeni, skleneni pravni rek vtemeljen.

Kazensko pravo.

Pravna dobrotā §-a 359., alin 4. k. p. r. ne pristojā obtožencu takrat, kader se je vsled ponove priklopilo kaznivemu dejanju prvotne obtožbe vsled novih poizvedeb še kako drugo.

Z ralsodbo deželnega sodišča v Ljubljani z dne 18. septembra 1894, št. 9440 bil je Primož K. krivim spoznan hudodelstva goljufije po §-ih 197. in 199. lit. a) kaz. zak., storjenega s tem, da je necega dne po 23. maju 1894. l., katerega dne se je bil podrl pri zidanji Barletovega hleva stavbinski oder, prišel v Šuštarjevo hišo, kjer je ležal poškodovani Janez Korošec, in tega nagovarjal, rekoč: „Če se bo zaradi odra začela kaka preiskava, in če boš ti o tem pri sodnji zaslišān, nikar ne povej, da se je oder podrl; reci, da si na tleh obdeloval kamen, da se je ta kamen na-te zvalil in ti nogo zmečkal“; — ter obsojen v zmislu §-a 202. k. z. z uporabo §-a 55. k. z. na 2 meseca ječe.

Takoj, ko je postala ta ralsodba pravomočna, vložil je Primož K. prošnjo za obnovo kazenskega postopanja, koja se je pa na podlagi dovršenih poizvedeb z ozirom na § 353. k. p. r. zavrgla.

Vsled pritožbe proti dotičnemu sklepu je pa višje deželno sodišče v Gradci z odločbo z dne 19. decembra 1894, št. 12.301 predrugačilo odlok prvega sodišča ter obnovo dopustilo.

Vsled vnovič začetih poizvedeb je državno pravdnštvo obtožbo raztegnilo in je deželno sodišče v Ljubljani z ralsodbo z dne 16. maja 1895, št. 4803 pri novi glavni razpravi spoznalo, da je Primož K. kriv hudodelstva goljufije po §-ih 5., 197. in 199. lit. a) k. z. kot sokrivec, ter po §-ih 197. in 199. lit. a) k. z. kot neposredni storilec s tem, da je po 23. majniku 1894. l., katerega dne se je bil pri zidanji Barletovega hleva na Pšati stavbenski oder podrl, večkrat prišel v hišo Jere Zevnik, kjer je ležal poškodovani Janez Korošec, in le-tega nagovarjal, rekoč: „Če bi ta reč kam

naprej prišla, nikar ne povej, da se je oder podrl, ampak reci, da si na tleh obračal skalo s kolom, da je pa kol izpodletel in ti nogo zlomil“, — vsled česar je potem Janez Korošec dne 13. julija 1894. l. od preiskovalnega sodnika kot priča zaslišan krivo izpovedal, da je dne 23. majnika 1894. l. na tleh kamen obsekoval in, ko ga je s kolom hotel prevrniti na drugo stran, mu je noga prišla pod kamen ter mu jo je zlomil, in dalje s tem, da je dne 30. jul. 1894. l. na hodniku sodnega poslopja v Kranji pričam, katere so bile v kazenski stvari zoper njega klicane na zaslihanje, posebno pa Jeri Zevnik in France-tu Barle-tu nasproti se izrazil: „Vsaj vam nič ne hasni, če me notri tlačite; — tako povejte, da je skala na kol padla, kol pa Korošču na nogo, in da se mu je tako noga zmečkala; — o tem, da se je most podrl, nič ne povejte!“ — ter Primož a K. obsodilo po §-u 202. z uporabo §-a 55. kaz. zak. za štiri mesece v ječo.

Proti tej razzodbi je obtoženec po svojem zagovorniku pravčasno oglasil pritožbo ničnosti in isto tudi izpeljal.

Pred vsem opira obtoženec svojo pritožbo na ničnostni razlog §-a 281., št. 1. k. p. r. ter se pritožuje, ker je kot sodnik (votant) posloval med drugimi tudi c. kr. dež. sodn. svetnik J. V., torej tisti sodnik, ki je predsedoval sodišču pri prvi glavni obravnavi dne 18. septembra 1894. l., in kateri je bil tudi referent o obdolženčevi prošnji za obnovo kazenskega postopanja. Le-ta sodnik, kate-rega je vodilo ves čas prepričanje o obtoženčevi krivdi, imel je tudi pri obnovljeni glavni obravnavi vtis, da je obnova kazenskega postopanja, ki se je dovolila proti njegovemu predlogu v II. instanci, nepotrebna, in je marveč naravno, da je bilo to prepričanje obtožencu že à priori zelo neugodno. Izključba tega sodnika v zakonu sicer ni izrecno predpisana, vendar pa govori za njegovo mnenje duh zakona in posebno to, da velja isti razlog za obnovljeno glavno obravnavo, kakor za ono, ki se je določila vsled vzklica ali ničnostne pritožbe. Dalje opira Primož K. svojo pritožbo na razlog št. 11. §-a 281. kaz. pr. r., ker je sodišče proti določbi § a 359., odst. 4. ibid. navzlic temu, da se je obnova dovolila samo njemu (obtožencu) v korist, spoznalo na še enkrat hujšo kazeno, kakor pri prvotni obravnavi ter s tem prelomilo napominano določbo. S prvo razzodbo bil je obsojen samo v dvomesečno ječo, dočim sta se mu sedaj pri drugi obravnavi odmerila še dva mesca več, kar je oči-

vidno nezakonito. Tudi konstatuje obtoženec, da pri drugi obravnavi ni bil krivega spoznan novega hudodelstva, in da se pritožuje končno tudi zaradi tega, ker se eventualno ni ozir jemalo na določbo §-a 265. k. p. r. Ako je uporaba te milostne dobrote predpisana pri razsojevanji novega hudodelstva, mora biti ista tem bolj na mestu pri ralsodbi, ki je izšla izključno vsled v korist obtoženčeve dovoljene obnove.

Ničnostno pritožbo je najvišje kot kasacijsko sodišče z odločbo z dne 17. septembra 1895, šte. 9115 zavrnilo in sicer iz sledečih

razlogov:

V kolikor se opira ničnostna pritožba na ničnostni vzrok §-a 281., št. I. k. pr. r. je očividno nevtemeljena, kajti po §-u 68. k. p. r. so sodniki, kateri so se vdeležili prve glavne razprave, pri novi razpravi samo tedaj izključeni, ako se je morala prva razprava ponoviti vsled kakega vzklica ali ničnostne pritožbe. Ta pogoj pa se ne nahaja v predležčem slučaju, ker se je vršila glavna razprava dne 16. maja 1895. l. na podlagi nove, vsled obtoženčeve prošnje za obnovo kazenskega postopanja naperjene obtožbe, radi česar torej dež. sod. svetnik J. V., kateri je predsedoval razpravi dne 18. septembra 1894. l. pri drugi razpravi ni bil izključen. V kolikor pa ničnostna pritožba uveljavlja ničnostni vzrok §-a 281., št. II. k. p. r., je jasno, da pritožba, sklicevaje se na ta ničnostni vzrok, ne izhaja od dejstev, na podlagi kojih je vtemeljilo sodišče svojo razsojo, ker domneva, da se je obtoženec le istega dejanja, na katero se je glasila prvotna obtožba in zaradi kojega se je bil obtoženec z ralsodbo z dne 18. septembra 1894 obsodil, tudi z drugo ralsodbo z dne 16. maja 1895 krivega spoznal, dočim je bil Primož K. glasom vsebine obtožnice in ralsodbe, proti kojij je naperjena pritožba obtožen in obsojen tudi radi drugega, novega dejanja, katero samo na sebi vtemeljuje hudodelstvo goljufije po §-ih 197. in 199. k. z. (prizadevanje, dobiti koga, kateri bi pred sodiščem po krivem pričeval dne 30. julija 1895. l.) Obtoženec obsodil se je torej v poostreno ječo 4 mesecev na drugi dejanski podlagi, nego je ona, od katere izhaja ničnostna pritožba, trdeč, da je sodišče pri odmeri kazni prekršilo določilo §-a 359., odst. 4., oziroma

§-a 265. k. p. r. V tem oziru se torej ničnostna pritožba ni obravzožila tako, kakor zahteva zakon. Radi tega morala se je v zmislu navedenih zakonitih določil po vsej svojej vsebini takoj zavrniti.

P.

Iz upravne prakse.

Marketendar sme peči kruh za potrebe vojaštva z najetimi pekarskimi pomočniki brez obrtne pravice.

Zadruga pekov in kolačnikov v Lj. je vložila proti N-u, kantinerju v brambovski vojašnici v Lj., pri mestnem magistratu v Lj. ovadbo, da peče kruh v navlašč za to prirejeni peči z najetimi pomočniki ter ga prodaja vojakom.

Vsled te ovadbe se je proti N-u zaradi prestopka §-a 11. obrtnega reda, zakrivljenega s tem, da peče obrtoma, kazensko postopalo in N., kateri je pri dotični obravnavi izrecno priznal, da si je priredil pekarsko peč, v kateri peče s pomočjo izurjenih pekarskih delavcev razne vrste kruh, katerega prodaja v vojašnici nastanjenim vojakom, je bil navedenega prestopka krivim spoznan ter obsojen v globo v zmislu §-a 132. lit. a) obrtnega reda. Zajedno se mu je prepovedalo, kruh še dalje peči odnosno pekarski obrt izvrševati.

Proti razsodbi I. instancije je vložil N. priziv na c. kr. dež. vlado v Lj., ter je v prizivu poudarjal, da je kot kantiner po pogodbi zavezan, kruh in druga živila dajati vojakom ceneje nego je to dobiti kje drugje. Kruh mu je pa le tedaj mogoče ceneje prodajati, ako ga peče sam. Ker kruh le v vojašnici nastanjenim vojakom prodaja, ne izvršuje s tem, da peče kruh sam, nikakeršnega obrta v zmislu določil obrtnega reda. Da je po pogodbi zavezan, kruh in druga živila vojakom ceneje prodajati, nego je dobiti take reči drugod, je dokazal N. z dotično pogodbo, skleneno s poveljstvom vojašnice.

C. kr. deželna vlada je z razpisom z dne 1. aprila 1895, št. 3936 prizivu ugodila ter razsodbo v celem njenem obsegu razveljavila iz nastopnih

razlogov: